

Всеукраїнська Православна Церковна Рада

ДІЯННЯ

Всеукраїнського Православного
Церковного Собору
в м. Києві 14—30
жовтня н. с. 1921 р.

I. КАНОНИ

Української Автокефальної
Православної Церкви

II. УХВАЛИ

Собору в окремих питаннях
життя Української Церкви

Франкфурт/Майн

1946

ДІЯННЯ

Всеукраїнського Православного
Церковного Собору
в м. Києві 14—30
жовтня н. с. 1921 р.

I. КАНОНИ

Української Автокефальної
Православної Церкви

II. УХВАЛИ

Собору в окремих питаннях
життя Української Церкви

Передмова від видавців

Всеукраїнський Православний Церковний Собор в м. Києві, 14—30. X. 1921 р., увійшов в історію відродження нашого народу, як подія надзвичайного значення, бо він відновив автокефалію Української Православної Церкви і соборноправні засади її організації. Тому обізнання нашого віруючого і патріотичного Громадянства з ухвалами цього Собору є основою дальшого скріплення і розвитку нашої віри і церкви.

Надруковані в кінці 1921 р. в Києві «Діяння Всеукраїнського Православного Церковного Собору» (16°, ст. 43) на сьогодні є вже надзвичайним бібліографічним раритетом. Тому вважаємо своїм моральним обов'язком перевидати в порядку приватному цю книжку, що складається з двох частин: 1. Канони УАПЦ, 2. Ухвали Собору. При цьому перевиданні ми додержувалися цілком тексту видання 1921 року, з такими потрібними і незначними відмінностями, як: виправлення очевидних друкарських помилок; унормування правопису тексту за правилами ВУАН (1929); запровадження сучасно вживаних скорочень (ВПЦР, УАПЦ); поліпшення пунктуації, тощо.

Не передруковується лише 1-ий розділ Ухвал Собору, як цілком застарілий. Невелику кількість слів, що їх внесено до тексту для надання йому потрібної подекуди ясности, взято в квадратіві клямри.

Цим майже механічним перевиданням важливих церковно-історичних документів ми хочемо покищо задовольнити невідкладну потребу в них з боку вірних УАПЦ. Критичне і коментоване перевидання Канонів і Ухвал Собору УАПЦ 1921 р., то є, несумнівно, завданням майбутньої праці наших дослідників і видавців.

Видавці.

КАНОНИ

Української Автокефальної Православної Церкви,

затвержені на Всеукраїнському Православному Соборі
в м. Києві, 14—30 жовтня н. с. 1921 року.

I. [Загальні засади]

Православна віра, канони, і Всеукраїнський Православний Церковний Собор в м. Києві, 14 жовтня 1921 року

1. Шануючи в житті Христової Церкви все те, що було в минулому дійсним виявленням заповітів Христа і творчости Святого Духа в немочах людей, у хвалюємо: непохитно тримати православну християнську віру, стверджену на 7-ми Всесвітніх Соборах, що її прийняли наші предки за св. Володимира.

2. Визнаючи правила церковного ладу й урядування, утворені Всесвітніми Соборами, і ухвалені цими Соборами до вжитку правила місцевих соборів і святих отців, що утворили їх благодаттю Святого Духа, за найбільш доцільні для свого часу і єдино можливі в той час засоби порядкування церковним життям, вважаємо, що ті ж вимоги життя церкви можуть, під керуванням Святого Духа ж, і виключати їх зі вжитку.

Тому не задля скасування або змінення старих канонів, а піклуючись про спасіння й поступ людей до кращого (пр. 126 1-го Вселенського Собору), у хвалюємо:

1) що єпископсько-самодержавний устрій Церкви, що утворився під впливом обставин історичних і державно-монархічного ладу тих часів, яким пройняті старі канони, надалі не може залишатись і повинен бути змінений устроєм церковно-соборноправним, відповідно духові православної Христової віри; 2) що Собори з одних єпископів, як це було досі і є, не відповідають істинному

духові православної Христової віри, не дають змоги Церкві жити повним життям і їх необхідно надалі замінити Соборами з представників від усієї православної української людности; 3) вважаючи, що Собори з представників всієї української людности не є порушення церковних канонів, а тільки органічний розвиток їх, ми, представники української православної церковної людности, скликані Всеукраїнською Православною Церковною Радою, визнаємо себе канонічним місцевим Собором Української Православної Церкви, а тому і найвищим її органом, через який лунає голос Української Церкви благодаттю Святого Духа.

II. Взаємовідносини межі Українською Церквою і іншими церквами

Визнаючи за Українською Православною Церквою і історичне, і канонічне, і моральне право на життя, незалежне в своєму урядуванні і окремішностях від інших автокефальних церков, і остаючись цілком на ґрунті православного розуміння Христової віри, Всеукраїнський Православний Церковний Собор ухвалив:

1. Християнство є релігія безмежного удосконалювання духу людського в неосяжному прагненні його сполучитися зі своїм одвічним першоджерелом — Духом Божественним. Християнство вимагає від всієї Церкви в цілому і її окремих частин — в невинному й безмежному поступові удосконалювання — виявленя вільної духової творчости. Через це християнство вимагає цілковитої незалежности одного церковного організму від другого, бо вільна творчість взагалі, [а] духовна зосібна, може виявлятися тільки в сполученні впливів місцевих одмін культури, історії, народности.

2. Всесвітня Православна Христова Апостольська Соборна Церква об'єднує окремі автокефальні церкви.

Автокефальні церкви народів і країн вільно еднаються у Всесвітню Єдину Соборну Апостольську Православну Христову Церкву.

3. Церкви — громади або парафії, в яких окремі вірні об'єднуються між собою без примусу, вільно, вірою, любов'ю, надією християнською, в свою чергу, вільно з'єднуються в церкви окре-

мих народів: грецьку, болгарську, сербську, арабську, грузинську, чеську, московську, українську та інші.

4. Органом всесвітнього міжцерковного об'єднання повинен бути орган вибраних представників всіх автокефальних церков.

5. Ніякого підлягання церкви окремого народу церкві другого народу бути не повинно.

6. Хто домагається провадження або заведення підлягання церкви одного народу церкві другого народу, той є супротивник Христової братерської церкви і повинен бути виключений з церкви.

7. Ні одверте підбиття примусом однієї церкви під владу другої, ні прикриті — в формі автономії — не може бути допущено у Всесвітній Церкві.

8. Українська Православна Христова Церква від часу свого заснування, в добу будування, з X віку, була у вільних дочерніх стосунках з грецькою церквою. Коли час зросту минув, Українська Церква на ділі стала автокефальною.

9. Насильницьке примусове підбиття в XVII ст. московськими патріярхами з їх єпископатом, по наказах і силою московських царів і бояр, Української Церкви під владу московського панства є противне християнству. Не Собором Української Церкви, а насильством панства і царства московського позбавлено було волі Українську Церкву.

Акт 1687 року піддання Української Церкви під зверхність московського патріярхату (що дало такі сумні, але безперечні доведення, як один церковний організм може скасувати, цілком знищити дух вільної творчости другого церковного організму, що суперечить самій природі християнства; акт [цей] по суті, в історичному освітленні, антиканонічний), — визнати аморальним, недійсним, факт перебування Української Церкви в підлеглих московському патріярхату визнати насильством, яке мусить обурювати кожного дійсного християнина; ні з якими наслідками цього факту не лічитися. Українська Церква, закуплена московським царатом через посередництво магометанина, турецького визиря, для московського патріярхату, після знесення влади панів і царів, стає в дійсності автокефальною, вільною від підлеглих

церковному московському панству на чолі з патріархом. За визнання тієї автокефальності Українська Церква підіймає голос до сумління всієї Церкви Всесвітньої і певна, що Всесвітня Церква не відмовить в такому визнанні.

10. Собор Московський 1917 року і Київський гетьманський Всеукраїнський Церковний Собор 1918 року, що скликались під гнітом пануючих верств, не піднялись до Христових заповітів: дбали про зміцнення панування над церквою єпископату, органу, що затримав частки царсько - панської влади; не зняли з Української Церкви кайданів підлягання московському патріархові, силою заведеного царсько-панською владою; продовжили соціальний гніт в церкві України і примусову, заведену царями і панами русифікацію. Через це постанови Собору Московського 1917 року і Київського гетьманського 1918 року не дійсні для Української Церкви.

11. На цій підставі не визнавати правомочними для Української Автокефальної Церкви ті церковні інституції на Україні, що їх утворив згаданий церковний Собор 1918 року, по згоді з московським патріархом, а саме: «Священний Собор Єпископів», «Український Синод», «Переводчеський Комітет» і інші.

12. Українська Православна Церква, яку примусово і протиканонічно московська царська влада позбавила автокефалії, яка морально й канонічно завжди залишалася автокефальною, а ухвалою Всеукраїнської Православної Церковної Ради від 5-го травня 1920 року фактично відновила свою автокефалію повністю, є автокефальна, ніякому духовному урядові інших православних церков не підлегла і сама порядкує своїм церковним життям за провідництвом Святого Духа.

13. Українська Православна Церква, як автокефальна, є вільним членом Всесвітньої Соборної Апостольської Православної Християнської Церкви і лишається в непорушному братерському єднанні зо всіма православними церквами.

14. Всеукраїнська Православна Церковна Рада [скорочено: ВПЦР], парафіяльні об'єднання і окремі парафії спільними силами повинні йти до збудування всесвітнього православного Христового міжнароднього органу об'єднання всіх автокефальних церков.

15. Уповноважити ВПЦР сповістити про фактичне відновлення автокефалії Української Церкви всі автокефальні православні церкви.

16. Щороку 14 жовтня (на Покрову) святкувати урочистим молебством відродження Української Православної Автокефальної Церкви по всіх українських парафіях.

III. Внутрішній устрій Української Церкви

1. Церковна влада має своєю основою силу Святого Духа. Між членами церкви не може бути ні панування, ні насильства. Основний заповіт Христа, Сина Божого, про устрій церкви, дано нам в таких словах: «Ви знаєте, що князі народів панують над ними, а старші правлять їми. Але поміж нас не так нехай буде. А хто у вас хоче бути старшим, нехай буде вам слугою, і хто хоче у вас бути першим, нехай буде вам рабом. Як і Син Чоловічеський не на те прийшов, щоб йому служили, а щоб самому послужити й оддати душу свою за спасіння многих» (Мтф. XX, 25—28)

2. Устрій Української Православної Автокефальної Церкви, згідно з духом Христової віри, віднині є всенародно-соборноправний: всіма церковними справами порядкує сама церква через: 1) Всеукраїнський Православний Церковний Собор, що збирається періодично в певні терміни з представників української православної людности; 2) Всеукраїнську Православну Церковну Раду з українських єпископів і представників від парафій; 3) Повітові Церковні Зібрання і Повітові Церковні Ради; 4) Волосні Церковні Зібрання і Волосні Церковні Ради; 5) Парафіяльні Церковні Зібрання і Парафіяльні Церковні Ради.

IV. Відновлення Української Церковної Ієрархії

1. Преемство наслідування від Ісуса Христа, Сина Божого, й Апостольської Церкви всієї повноти життя Святого Духа здійснюється церквою Христовою.

2. Соборно [правна] Православна Українська Церква прийняла всю повноту благодатного життя Святого Духа через Апостольську Церкву. Безпосереднє діяння Святого Духа у всіх таїнствах в

Христовій Українській Церкві не може бути обмежено сторонньою зовнішньою владою.

3. Єпископат, який визнає підлеглість Української Церкви московському патріярху, не є єпископатом Української Церкви. Церква його не визнає, бо він не є органом Української Церкви, а органом визискуючих український віруючий народ верств. Ті з єпископів, що не визнали автокефалії Української Церкви, не з'єдналися з Українською Церквою, не можуть мати благодатної сили в житті церкви. Українська Церква не має єпископів і зараз остається сиротою.

Через те постанови патріяршого єпископату на Україні про кару над священнослужителями Української Церкви і про установи церковні вважати недійсними.

4. Українська Церква повинна відбудувати [свій] єпископат, знайти дійсних, істинних, добрих пастирів, які б не панували над людністю, а служили б Церкві.

5. Всеукраїнський Православний Церковний Собор, творячи волю всієї Української Церкви, нині обирає архієпископа і митрополита Київського і всієї України і 12 єпископів окремих частин України.

6. Здійснюючи волю Основателя і Голови церкви — Ісуса Христа Сина Божого, Всеукраїнський Православний Церковний Собор священнособорно в ім'я Отця і Сина і Святого Духа висвячує церковним рукоположенням двох обраних на єпископів осіб зі священників.

7. Священний чин хиротонії єпископів для відбу[ду]вання єпископату виконується згідно з основами чину, прийнятого у Всесвітній Церкві.

8. Надалі священний чин хиротонії єпископів в Українській Церкві Христовій виконується з участю двох і більше єпископів по чину Всесвітньої Східної Церкви.

V. Відносини між церквою і державою

1. Змішування церковного життя з державним є переступом [проти] волі Христа і Його заповітів, порушення підвалин Христової віри.

2. Хто вносить в устрій і життя церкви частки (елементи) примусу, поневолення клясового, державного [чи] національного панування, той повинен бути виключений з церкви, коли не покається.

3. Хто вживає церковне життя для поневолення, соціального, національного, політичного або особистого, той повинен бути виключений з церкви. Всякий, хто, зловживаючи національним почуттям, використає його для відновлення панування заможних клясів суспільства, повинен бути відлучений від церкви, коли не покається.

4. Будуючи царство Боже на землі, поширюючи любов і братерство межи людьми, підіймаючи вартість життя й праці, борючись добром із злом визискування праці й життя, Христова церква сприяє розвитку творчості, добра і правди і в державі, і в громаді, і в житті окремої людини.

VI. Життя парафіяльних церков

1. Кожна парафіяльна церква повинна йти до відбудування повноти церковного життя, до відновлення всіх органів життя церкви перших віків християнства (місцевого єпископату, пресвітерства, діаконату, учительства).

2. Кожна парафіяльна церква дбає про підготовку кандидатів священства, учительства церковного, читання й співу, посилає по своєму вибору тих, хто викликає надії, для кращого вивчення до тих парафій, де вище стоїть відповідна галузь церковного життя.

3. Кожна церква утворює з своїх членів орган робітників слова [гуртки] для проповідування святої Євангелії; кращі робітники посилаються для вивчення до церков, де більш розвинено проповідницьку діяльність.

4. Кожна церква дбає про утворення зі своїх членів народнього хору при храмі.

5. Єпископи, священники, проповідники, видатні церковні співці повинні круг себе утворювати з членів парафії братства учнів для передачі їм відповідного дару церковної творчості.

VII. Рідна мова в Церкві

1. В Українській Православній Автокефальній Церкві вживається жива українська мова народу, бо Христос, апостоли і їх наступники проповідували рідними мовами людности, бо тільки рідною мовою можна найкраще молитися, виявляти душу свою Богу.
2. Хто сміється з української мови благовістя, той хулу творить на Святого Духа, що в огненних язиках дав дари мов для благовістя всім народам; [такий чоловік] повинен бути виключений з церкви, поки не покається.
3. Маючи на увазі, що переклади богослужбових книжок на українську мову, які зробила до цього часу ВПЦР, цілком відповідають потребам нашої церкви, Собор визнає необхідним, щоб ВПЦР й надалі провадила свою корисну роботу по перекладу богослужбових книжок, щоб дати змогу українській православній людности завжди і при всяких випадках користуватися в церкві рідною мовою задля слави Бога й затвердження в народі Христової Науки.

VIII. Всеукраїнська Православна Церковна Рада

Собор визнає ВПЦР вищим керівним органом Української Православної Автокефальної і всенародно-соборноправної Церкви; затверджує і взаконює її в цьому стані для провадження своєї діяльності, згідно з канонами Української Православної Автокефальної Церкви, на славу Божу і на користь всієї віруючої людности.

IX. Манастирі в Українській Церкві

1. Визнаючи історичне значення манастирів в минулому житті Української Церкви, Собор не може не зазначити, що нині манастирі і по освіті, і по трудовому життю ченців далеко ухилились від свого ідеалу і повинні бути перетворені в напрямку первісних чернечих релігійно-трудових громад, згідно з умовами сучасного загально-церковного життя.

2. Визнаючи допустимим в житті Української Православної Церкви чернече життя, як прагнення до служіння Богові в стані безшлюбнім, Собор вважає бажаним, щоб чоловічі й жіночі трудові чернечі громади з таких християн, які побажають перейти в церковних відправах на українську мову і приєднатися до Української Автокефальної Церкви, входили, як окремі братства, в склад тих парафій або парафіяльних об'єднань, в межах яких вони перебувають, а чернечі українські трудові громади м. Києва і других міст, що мають всеукраїнське значення, об'єднувались під безпосереднім духовним доглядом ВПЦР.
3. Замість старого грецького чернечого уставу, що вже втратив своє життєве значення, в новій, живій Українській Церкві бажано, щоб новий устав було пристосовано до загального життя в напрямку освітньо-релігійного і трудового удосконалення на користь і піднесення загально-церковного життя.

X. Удосконалення Богослужіння в Українській Церкві

1. Визнаючи за необхідне ґрунтовний перегляд уставів сучасних Божих служб і обрядів, доручити ВПЦР підготувати про це докладний матеріал до майбутнього Собору.
2. Визнати принципово можливим і бажаним вживати з дозволу ВПЦР на церковних відправах нових творів, як натхнених виявлень живої церковно-релігійної творчості, що до цього часу була скована старим церковним устроєм.
3. Всі виконавці Божих служб в храмах українських парафій повинні дбати про те, щоб виконувати їх якнайкраще, щоб читання й співи були виразні і зрозумілі було кожне слово молитви.
4. Поминати при відправах Божих служб там, де необхідно це по церковному уставу, Україну, Українську Церкву, виконавче-керівні органи Української Церкви і українську церковну ієрархію так:
 - а) Боголюбиву і Богом бережену матір нашу Україну, уряд і всю людність її,
 - б) Святу Православну Українську Церкву,

в) Всеукраїнську Православну Церковну Раду і всечасного отця нашого архієпископа (імя) митрополита Київського і всієї України.

5. В першу неділю великого посту, замість молебню з проголошенням анафема, виконувати урочистого молебня за з'єднання всіх Церков.

XI. Організація Української Церкви і Церковного Урядування

A. Загальні підвалини

1. Українська Автокефальна Православна Церква [скорочено: УАПЦ] є вільне братерське об'єднання віруючої людности, яка бажає утворювати своє земне життя для досягнення Царства Божого на ґрунті правдивого і непорушного розуміння Св. Євангелії Господа нашого Ісуса Христа, заповітів св. Апостолів, догматів і канонів Святої Православної Соборної і Апостольської Церкви.

2. Правомочними членами УАПЦ має право бути віруюча православна людність обох полів, віком від 18 років, яка визнає автокефалію Української Церкви, всенародно-соборноправний устрій її, відокремлення церкви від держави і вживання при церковних відправах і требах живої української мови, українських церковних співів, звичаїв і обрядів.

3. Для спільного задоволення своїх релігійних потреб члени УАПЦ єднаються в українські православні парафії, які є складовими частинами Української Церкви, яко Всеукраїнської Спільки Православних Парафій.

4. Про свою належність до УАПЦ кожна парафія на загальному парафіяльному зібранні постановляє більшістю голосів правомічних парафіян приговора і надсилає через Волосні та Повітові Церковні Ради до Всеукраїнської Православної Церковної Ради в двох примірниках, когра одного примірника залишає в своїй канцелярії, а другого примірника з написом, що парафія належить до УАПЦ, повертає Парафіяльній Раді.

5. З метою найдодільнішого й найкращого задоволення таких релігійних потреб, які вимагають спільної праці декількох

парафій, українські православні парафії гуртуються в волосні та повітові церковні об'єднання.

Примітка:

1. Декілька парафій цивільно-адміністративних волостей можуть об'єднуватись в одно волосне церковне об'єднання (волосну церкву).

2. Декілька парафій одного міста можуть об'єднуватись в міське церковне об'єднання (загально-міську церкву).

3. Декілька повітових церковних об'єднань також можуть об'єднуватись в одно кількоповітове об'єднання (епархію).

6. Українські парафіяльні церкви і їх об'єднання, перебуваючи цілком автономними в межах визначеної їм діяльності, разом з тим являють з себе складові частини цілого-Української Православної Автокефальної Всенародно-соборноправної живої Христової Церкви і дбають про життя, і інтереси всієї Церкви, а тому мусять вважати своїм обов'язком виконувати розпорядження й допомагати в праці тим органам керівництва Української Церкви, з якими вони організаційно з'єднані, а також мусять повсякчасно і при всяких обставинах високо тримати перед людністю святе ім'я Української Церкви й авторитет всіх органів церковного керівництва.

7. Українські парафії і їх об'єднання користуються парафіяльними храмами і богослужбовими речами, або тими, які будуть передані парафії в користування органами цивільної влади, або тими, які вони придбають на власні кошти і власними засобами, — на підставі існуючих законів.

8. Ті ухвали керівничих і розпорядчих органів українських парафій і їх об'єднань, які мають принципове значення для життя відповідних парафіяльних об'єднань, або всієї Української Церкви, до переведення їх в життя подаються на ухвалу і затвердження Повітової Церковної Ради, або ВПЦР, — по належності.

9. Всі члени парафій і їх об'єднань користуються рівним правом в порядкуванні справами своєї організації.

10. Порядкуванням життям парафій і їх об'єднань провадиться на підставі загально-церковних канонів, а також братських ста-

тутів, регламентів і наказів ВПЦР, в межах існуючих державних законів.

В. Священнослужителі УАПЦ

11. Священнослужителями УАПЦ вважаються єпископи, священники і діякони.

12. Українські священнослужителі, які відповідають всім вимогам догматів і канонів Православної Церкви (Роз. XI, п. 2) і мають належну шкільну або позашкільну освіту і по своїй бездоганній попередній діяльності заслуговують бути пастирями церкви, право на служіння в церкві набувають шляхом: а) обрання їх відповідними церковно-релігійними організаціями і потім б) церковного висвячення, в якому беруть участь члени церкви вкупі з єпископом.

13. Українські церковно-релігійні організації обирають собі єпископів і інших священнослужителів, не зазначаючи терміну, на який обрано. Звільнення єпископів і членів причету від служіння церкві без їхньої згоди можливо лише після вироку Церковного Суду. Справи про звільнення єпископів передаються в Суд за згодою ВПЦР, а настоятелів парафіяльних храмів і інших священників, діяконів та дяків — за згодою Повітової Церковної Ради.

14. Висвячення в сан українських священнослужителів виконується на місці їхнього парафіяльного служіння після того, як кандидатуру буде ухвалено ВПЦР або належною Повітовою Церковною Радою. В тому разі, коли на служіння церкві обрано особу, яка має вже сан священнослужителя, вона після затвердження виборчого переведення ВПЦР, або належною Повітовою Церковною Радою, одержує від єпископа благословення на працю, по можливості в самій парафії при першій відправі.

15. Єпископи Української Автокефальної Православної Всенародньо-соборноправної Церкви, з волі Божої, через церковне обрання й висвячення є носителями Божої благодаті й духовні провідники Церкви, і тому мусять бути зразком чеснот і морально-духовної краси.

16. Походження і шлюбний стан не може бути перешкодою до набуття всіх ступнів духовного сану, до єпископського включно, особам гідним того, як з морального, так і з освітнього боку. На

служіння єпископське можна обирати осіб від 30 років, а на служіння священницьке і діяконське від 21 року.

Примітка: У виключних випадках і за згодою В.П.Ц.Р. на єпископське служіння може бути обрано особу й молодшого віку, але не менш 25 років.

17. В справі набуття єпископського сану ченці не повинні мати ніяких привилеїв.

18. В справі одруження і розриву шлюбів священнослужителі Української Церкви підлягають загальним законам.

19. Засвоєну православному духівництву одіж українські священнослужителі повинні вдягати під час відправи служби Божої і треб. В позаслужбовий час вони мають право носити цивільну одіж. Волосся вони можуть носити по бажанню.

20. Українські священнослужителі одержують утримання по згоді з парафіянами, відповідно місцевим умовам.

21. Священнослужителі УАПЦ мають право приймати зовнішні церковні ознаки пошани з постанови парафій або їх об'єднань і за згодою ВПЦР.

В. Об'єднання членів Української Церкви

а) Парафіяльні церкви (парафії)

22. Парафіяльні об'єднання членів Української Церкви утворюються з окремих членів і дбають про задоволення релігійних потреб своїх членів і піднесення їх духовно-морального розвитку і християнської культури. Зокрема вони: 1) допомагають своїм членам організуватись в гуртки, як наприклад, братства, по стародавньому українському звичаю, які сприяли б поширенню між парафіянами звички до побожно-християнського громадського життя; 2) улаштовують лекції й реферати, розмови на релігійні теми, а також духовні концерти; 3) піклуються про забезпечення парафій Божими храмами і про благоліпне впорядкування і вбрання Божих храмів; 4) піклуються, щоб відправи Божих служб в храмах і виконання треб були богонатхнені і щоб церковне проповідництво було дійсно богонавчаючим і перебувало на належній височині; 5) постачають кошти, необхідні на утримання свого храму Божого і храмового причету, а також на загально-церковні

видатки; 6) вступають в духовне об'єднання з іншими українськими православними парафіями; 7) вступають в дозволені державними законами спілки з іншими українськими парафіями.

23. Членами українських православних парафій можуть бути особи обох полів, віком від 18 років, які відповідають всім вимогам канонів УАПЦ (Розд. XI, § 2.).

24. Українська парафія вважається заснованою, коли в ній згуртується не менш як 20 членів.

б) Волосні церковні об'єднання

25. Волосні церковні об'єднання утворюються з відому Повітової Церковної Ради і по затвердженню ВПЦР. До складу Волосних Церковних Об'єднань входять парафії, на підставі ухвал парафіяльних зборів.

26. Волосні церковні об'єднання, піклуючись взагалі про побожно-братерське церковно-релігійне життя парафіяльних церков, що належать до об'єднання, звертають особливу увагу на заснування в парафіях церковно-релігійних братств і гуртків по старовинному українському зразку, які сприяли б поширенню межі членами церкви звички до побожно-християнського громадського життя, зокрема дбають: 1. щоб храми і всі речі в них були в чистоті й порядку; 2. допомагають засновувати в парафіяльних церквах катехизаторські школи для членів церкви, віком від 18 років, для навчання їх слову Божому; 3. улаштовують урочисті відправи, а також читання, лекції-розмови на церковно-релігійні теми і з відому належної цивільної влади — церковні процесії й проції; 4. допомагають улаштовувати для членів причету парафіяльних церков курси по теорії й практиці церковних відправ і виконання треб на живій українській мові; 5. допомагають парафіям набувати богослужбові книжки, а також необхідні при церковних відправах богослужбові речі; 6. вживають заходів до полагодження непорозумінь в церковному житті межі членами причетів та парафіянами; 7. дбають про постачання коштів та матеріальних засобів на церковні потреби Української Церкви; 8. виконують в межах свого району розпорядження й доручення вищих органів керівництва Української Церкви.

27. Волосне церковне об'єднання вважається існуючим, коли в ньому згуртується не менш, як три парафії, і коли статут його буде стверджений для подачі на реєстрування Повітовою Церковною Радою.

в) Повітові (епархіяльні) церковні об'єднання

28. Повітові або епархіяльні церковні об'єднання утворюються з відому й затвердження ВПЦР. В повітові церковні об'єднання входять цілком всі волосні і міські церковні об'єднання парафій повіту, на підставі ухвал волосних церковних зібрань, а також і окремі парафії (в тих випадках, коли вони через зовнішні обставини, від них незалежні, не входять до складу волосних церковних об'єднань), на підставі ухвал парафіяльного зібрання.

29. Повітові церковні об'єднання мають загальний догляд і керівництво церковно-релігійним життям в церковних об'єднаннях повіту, зокрема: 1. допомагають відкриттю вищих і середніх богословських і проповідницьких шкіл для підготовки членів причету і працівників слова, віком від 18 років, до українських парафій; 2. допомагають улаштовувати для членів причету і осіб, що бажають осягти сан священнослужителя Української Церкви, курси по підготуванню священно- і церковнослужителів; 3. ведуть реєстри осіб, котрі заслуговують [на] обрання на священнослужіння [в] церкві; 4. організують постачання церковно-релігійним об'єднанням богослужбових книг і книг релігійного змісту, а також річей, необхідних для виконання богослужбових відправ і треб; 5. дбають про братерське полагодження непорозумінь межі окремими членами церкви і церковними об'єднаннями на релігійно-церковнім ґрунті через Повітовий Церковний Суд і іншими шляхами; 6. складають проекти та пляни будови і оздоблення нових і відновлення старих Божих храмів і подають парафіям і їх об'єднанням необхідну в цій справі технічну допомогу; 7. обирають собі єпископів; 8. дбають про постачання коштів та матеріальних засобів на потреби Української Церкви; 9. скликають повітові з'їзди та наради в справах церковно-релігійного життя.

30. Для заснування повітового церковного об'єднання необхідно, щоб в ньому згуртувалось не менш трьох волосних об'єднань.

Г. Органи керівництва в Українській Церкві

31. Органами керівництва Української А.П. Церкви є:
1. Всеукраїнський Православний Церковний Собор, ВПЦР і її виконавчий орган — Мала Рада,
 2. Повітові Церковні Зібрання й Повітові Церковні Ради,
 3. Волосні Церковні Зібрання і Волосні Церковні Ради,
 4. Парафіяльні Церковні Зібрання і Парафіяльні Церковні Ради.

а) Всеукраїнський Православний Церковний Собор

32. Всеукраїнський Православний Церковний Собор скликає ВПЦР через кожні п'ять років 1/14 жовтня, на свято Покрови, в складі: 1. єпископів УАПЦ, 2. всіх членів ВПЦР, 3. обраних на повітових і міських передсоборних зібраннях представників українських парафій; 4. делегатів від українських церковних братств і 5. церковно-громадських діячів та інших осіб, участь котрих в праці Собору вважається корисною, по запрошенню ВПЦР. Інструкцію по скликанню Всеукраїнського Православного Церковного Собору кожний раз складають і ухвалюють Великі Збори ВПЦР.

Примітка: В разі потреби ВПЦР може скликати надзвичайний Всеукраїнський Православний Церковний Собор і вінший призначений нею термін.

33. Всеукраїнському Православному Церковному Собору належить вища церковна, законодавча, керівнича, судова й доглядча влада в Українській Церкві.

34. Питання, які мають бути обговорені й вирішені на Всеукраїнському Православному Церковному Соборі, розробляє й підготовляє ВПЦР. Церковний Собор має право обговорювати й вирішати й ті питання церковного життя які порушать на Соборі його члени. В таких випадках необхідні матеріали і пояснення подає Собору Мала Рада.

б) Митрополит Київський і всієї України

35. Митрополита Київського і всієї України обирає Всеукраїнський Православний Церковний Собор для духовного керівництва церквою й порядкування церковним життям.

Примітка: Всеукраїнський Православний Церковний Собор може уповноважити на обрання митрополита Київського і всієї України ВПЦР.

36. Митрополит Київський і всієї України здійснює духовне керівництво церквою, і порядкує церковним життям, беручи відповідну участь в праці ВПЦР як її почесний голова й перший порадник.

37. Митрополит Київський і всієї України, як представник ВПЦР, має право персонально відвідувати парафії Української Церкви і слідкувати, щоб життя в них провадилось в побожному напрямку, щоб святі храми і всі богослужбові речі були в належній чистоті й порядкові.

в) Всеукраїнська Православна Церковна Рада

38. ВПЦР є найвищий керівничий орган Української А.П. Церкви. Керівництво Української Церквою ВПЦР провадить через Великі і Малі Збори ВПЦР Ради.

39. До обсягу діяльності ВПЦР належить взагалі головне керівництво й порядкування життям Української Церкви, а також в межисоборний час церковне законодавство, церковний суд, догляд за життям церкви і зокрема: 1. вона скликає церковні собори, а також з'їзди й наради в справах церковно-релігійного життя; 2. затверджує вибори повітових (єпархіальних) Церковних Рад і затверджує такі ухвали місцевих зібрань і органів керівництва церковними справами, які мають принципове значення для життя всієї Української Церкви; 3. ухвалює і затверджує кандидатури осіб, котрих оберуть на єпископське служіння Церкві місцеві церковно-релігійні організації; 4. визначає територію єпископських округ і призначає місце постійного перебування єпископів; 5. допомагає відкриттю вищих духовних шкіл і курсів для членів причету до українських парафій, в які можуть прийматись особи віком від 18 років; 6. допомагає відкриттю вищих проповідницьких шкіл і курсів для осіб віком від 18 років; 7. дбає про переклад святого письма, богослужбових і інших релігійного змісту книжок на українську мову; 8. ухвалює переклади святого письма і богослужбових книжок і оригінальні церковні твори до вжитку в храмах українських парафій і при виконанні

треб; 9. постачає для українських парафій богослужбові і інші релігійного змісту книжки, поти українських і інших церковних співів; 10. допомагає українським церковним організаціям в справі набуття необхідних церковно-богослужбових річей (вина, свічок, священнослужительського одягу і т. ін.); 11. улаштує лекції, реферати-розмови на церковно-релігійні, церковно-історичні і церковно-мистецькі теми; 12. організує для членів Української Церкви подорожі до видатних святих і церковно-історичних місць.

Примітка: Зміни в канонах, устрою і організації УАПЦ, що ухвалив Всеукраїнський Православний Церковний Собор, ВПЦР може робити лише в виключних випадках з тим, щоб ці зміни було внесено на затвердження найближчого Всеукраїнського Православного Церковного Собору.

40. ВПЦР виконує постанови Всеукраїнського Православного Церковного Собору. Про свою діяльність ВПЦР подає належні звіти Всеукраїнському Православному Церковному Собору і, крім того, також однорічні звіти робляться на Великих Зборах членів ВПЦР.

41. Членами ВПЦР вважаються: 1. Митрополит Київський і всієї України, 2. єпископи Української Церкви, 3. особи, яких оберуть на членів Ради терміном на три роки: а) парафії — фундатори Всеукраїнської Спільки Православних Парафій, а саме: Старо-Київська, при соборі Св. Софії, Подільська, при Церкві Андрія Первозванного, Печерська, при соборі св. Миколая, і Либедська при церкві пророка Іллі — по десять членів від кожної; б) міські парафіяльні зібрання міста Києва від решти його парафій — 9 делегатів, і міст: Харкова, Катеринослава, Херсону, Житомира, Чернігова, Полтави, Одеси, Миколаєва, Вінниці, Кам'янця Подільського і інших губерніяльних, по 3 делегати; і в) Повітові Церковні Зібрання — в кількості трьох делегатів від кожного повіту, з них одного священнослужителя і двох з мирян.

Примітка: 1. Щороку одна третина виборних членів ВПЦР вибуває з її складу по черзі обрання (перші два роки по жеребку). 2. ВПЦР в виключних випадках, по ухвалі 2/3 присутніх на засіданні Ради членів, має право кооптувати до свого складу,

терміном на один рік, осіб, участі яких вимагають інтереси життя Української Церкви. 3. Єпископи Української Церкви беруть участь у Великих Зборах ВПЦР по черзі, яку встановлять Великі Збори.

42. Вибірчі переведення членів ВПЦР Затверджує Мала Церковна Рада.

43. Почесним головою ВПЦР вважається митрополит Київський і всієї України. Для голосування на засіданнях Ради з відсутністю митрополита і в його присутності — з благословення митрополита на Покрівських Зборах Рада обирає терміном на один рік, голову Ради і двох товаришів, для завідування грошовими і господарчими справами — скарбника, а для складання протоколів засідань Ради і підготовки справ для засідань Ради — секретаря.

44. Великі Збори членів ВПЦР відбуваються двічі на рік: 9/22 травня (на Миколу) і 1/14 жовтня (на Покрову). Покрівські Збори ВПЦР вважаються річними зборами.

45. Великі Збори ВПЦР вважаються дійсними, як на них прибуде не менш однієї третини всіх членів Ради. Якщо в назначений день і годину на Великі Збори Церковної Ради не прибудуть члени в необхідній для законного кворуму кількості, то в такому разі початок засідання переноситься на 12 годин третього після цього дня, в якому разі Великі Збори ВПЦР розпочинаються і вважаються дійсними при всякій кількості прибувчих членів.

46. Для провадження біжучої праці по керівництву Українською Церквою, а також для виконання постанов Всеукраїнського Православного Церковного Собору і Великих Зборів ВПЦР, на Покрівських Зборах ВПЦР обирає Малу Раду (терміном на один рік) в складі членів, кількість яких ухвалить Покрівські Збори.

Примітка: Розподіл праці межі членами Малої Ради робить сама Мала Рада.

47. Засідання Малої Ради бувають чергові, які збираються щомісячно в назначений Малою Радою термін для вирішення справ і питань більш важливого значіння, і звичайні, — для вирішення біжучих питань.

48. На чергових місячних засіданнях Малої Ради мають право голосу, крім членів Малої Ради, всі члени ВПЦР, які в той час перебувають у Києві.

Примітка: Про те, які справи вирішують Великі Збори членів ВПЦР, а які — Мала Рада, а також про порядок вирішення справ і т. і. зазначається в наказі ВПЦР, котрий ухвалюють Великі Покрівські Збори членів ВПЦР.

49. Митрополит Київський і всієї України, Голова ВПЦР, його товариші, скарбник і секретар належать до складу членів Малої Ради. Митрополит Київський і всієї України вважається почесним головою Малої Ради, а *голова ВПЦР, його товариші, скарбник і писар складають президію Малої Церковної Ради.*

50. При ВПЦР існує Вищий Церковний Суд в складі шести членів, крім голови, котрих обирає ВПЦР на однорічний термін, з них половину з священнослужителів, а половину з мирян. Головою Вищого Церковного Суду вважається Митрополит Київський і всієї України. Обсяг діяльності суду і порядок провадження праці встановлюється регламентами і наказами ВПЦР.

Примітка: Коли в Вищому Церковному Суді будуть розглядатися скарги на митрополита Київського і всієї України, він не бере участі в цьому засіданні, а головує один із єпископів, по обранню Суду.

51. Вирок Вищого Церковного Суду має право касувати лише Всеукраїнський Православний Церковний Собор, а в межисоборний термін — Великі Збори ВПЦР.

52. Члени ВПЦР мають право одержувати за участь в засіданнях Ради добову платню в розмірі, який ухвалить пленум Ради. В разі потреби, членам Ради можуть бути повернені видатки по подорожі до Києва і назад для участі в засіданнях Ради, або її комісії, в розмірі, який буде встановлений Церковною Радою.

53. Члени Малої Ради можуть одержувати за свою працю платню в розмірі по ухвалі Великих Зборів ВПЦР.

г) Повітові єпископи

54. Для духовного керівництва й порядкування церковним життям парафій, що належать до повітових церковних об'єднань, зазначені об'єднання мають право обирати собі єпископів.

55. Повітові єпископи здійснюють духовне керівництво й порядкування церковним життям, згідно з канонами Української Церкви, беручи відповідну участь в праці Повітових Церковних Рад, як їх перші порадики і почесні голови.

56. Повітові єпископи, як представники Повітової Церковної Ради, мають право відвідувати всі парафії свого повіту і пильнувати, щоб церковно-релігійне життя в них провадилося в побожно-християнському напрямку і щоб Божі храми і всі богослужбові речі в храмах перебували в належній чистоті і порядкуві.

Примітка: Обрання повітових єпископів переводиться на повітових Церковних Зібраннях при обов'язковій присутності на зібранні представника ВПЦР.

г) Повітові (спархіяльні) Церковні Зібрання

57. Повітові Церковні Зібрання вважаються керівничим органом повітового об'єднання парафій.

58. Повітові Церковні Зібрання складаються з: 1. повітового єпископа, і 2. членів по обранню волосних церковних об'єднань в кількості п'яти виборних від кожного об'єднання, терміном на три роки, з них двох від членів причету і трьох від мирян.

Примітка: Щороку одна третина членів Повітового Церковного Зібрання вибуває зі складу по черзі обрання. (Перші два роки по жеребку).

59. Для обговорення й вирішення церковних справ Повітові Зібрання збираються не менш двох разів на рік, з них одні збори відбуваються восени, приблизно 1/14 вересня (на Семена), які вважаються річними зборами. Термін скликання другого чергового зібрання призначає Повітова Рада.

д) Повітова Церковна Рада

60. Для безпосереднього керівництва життям повітової церкви Повітове Зібрання обирає Повітову Церковну Раду, кількість членів якої встановлюють повітові збори — терміном на один рік.

Примітка: Крім Повітової Церковної Ради, Повітове Церковне Зібрання обирає на однорічний термін Повітову Церковно-Ревізію Комісію і, в разі потреби, і інші церковно-освітні й господарчі комісії.

61. Повітова Церковна Рада є виконавчий церковний орган Повітового Зібрання. Повітова Церковна Рада здійснює постанови й ухвали Церковного Зібрання, керує життям церкви й церковним господарством, а також виконує всі доручення вищих церковних органів Української Церкви, керуючись цими канонами, регламентами, наказами і розпорядженнями ВПЦР.

62. Повітове Зібрання обирає голову Повітової Ради, його заступника та писаря. Розподіл обов'язків межи членами Ради робить сама Повітова Рада.

63. Виборче переведення на членів Повітової Церковної Ради стверджує ВПЦР.

64. Члени Повітових Церковних Рад можуть одержувати платню за свою працю в розмірі по ухвалі Повітового Церковного Зібрання.

65. При повітовій Церковній Раді існує Повітовий Церковний Суд в складі чотирьох членів, не рахуючи голови, яких обирає Повітове Церковне Зібрання терміном на один рік, з них двох священнослужителів, а двох з мирян.

66. Головою повітового суду є повітовий єпископ.

Примітка: Скарги на повітового єпископа розглядає й вирішує Вищий Церковний Суд.

67. На вироки Повітового Суду сторони мають право подавати скарги до Вищого Церковного Суду.

е) Волосне Церковне Зібрання

68. Волосне Церковне Зібрання складається з: 1. настоятелів храмів парафій волости, або їх заступників, і 2. виборних від парафій, в кількості п'яти душ від кожної парафії, яких обирають парафіяльні зібрання терміном на три роки.

Примітка: Щороку одна третина виборних членів Волосного Церковного Зібрання вибуває зі складу по черзі обрання (перші два роки по жеребку).

69. Виборчі переведення на членів Волосного Церковного Зібрання затверджує само зібрання.

70. Волосне Церковне Зібрання вважається керівним органом волосного об'єднання парафій.

71. Справи, які належать до обсягу діяльності волосних церковних об'єднань, Волосні Церковні Зібрання вирішують на черго-

вих засіданнях Волосного Зібрання, котрих повинно бути не менш чотирьох на рік, при чому одно засідання призначається в серпні і вважається річним.

є) Волосна Церковна Рада

72. Для безпосереднього керівництва життям волосної церкви (об'єднання парафій), Волосне Церковне Зібрання обирає, терміном на один рік, Волосну Церковну Раду в кількості членів, по ухвалі Волосного Церковного Зібрання.

Примітка: Волосне Церковне Зібрання обирає на однорічний термін, крім Волосної Церковної Ради, Волосну Церковно-Ревізійну Комісію, і, в разі потреби, і інші церковно-освітні й господарчі комісії.

73. Виборчі переведення на членів Волосної Церковної Ради затверджує Повітова Церковна Рада.

74. Волосна Церковна Рада є виконавчий орган Волосного Церковного Зібрання, керує життям волосної церкви та волосним церковним господарством, а також виконує всі доручення й розпорядження органів керівництва Української Церкви, керуючись цими канонами, регламентами, наказами й розпорядженнями ВПЦР.

75. Волосне Церковне Зібрання обирає голову Волосної Церковної Ради, його заступника й писаря. Розподіл обов'язків межи членами робить сама Рада.

76. Члени Волосної Церковної Ради можуть одержувати платню за свою працю в розмірі по ухвалі Волосного Церковного Зібрання.

ж) Парафіяльні Церковні Зібрання

77. Загальні Парафіяльні Церковні Зібрання керують церковним життям і церковним господарством парафії.

78. В Парафіяльних Зібраннях мають право голосу всі правомочні члени парафії, котрі виписані в парафіяльні реєстри, віком від 18 років.

79. Загальні Парафіяльні Церковні Зібрання мають право виключати зі свого складу окремих членів за невідповідні членові церкви вчинки.

80. Вибори членів причету парафії провадяться на Парафіяльному Зібранні в присутності єпископа або окремого представника Повітової Церковної Ради. Вибори затверджує Повітова Церковна Рада в порозумінні з Волосною Церковною Радою.

81. Кількість членів причету до храму парафії, а також розмір утримання встановлюють загальні Парафіяльні Збори.

82. Крім Парафіяльної Ради, Парафіяльне Зібрання обирає Ревізійну Комісію і інші господарчі і церковно-освітні комісії.

з) Парафіяльна Церковна Рада

83. Парафіяльні Церковні Ради є виконавчі органи парафії, керують парафіяльним церковним життям і церковним господарством і взагалі всіма церковними справами парафії. Вони виконують постанови й ухвали Парафіяльних Зібрань і виконують доручення, накази й розпорядження ВПЦР, а також Повітової й Волосної Церковної Ради.

84. Парафіяльну Раду обирає Парафіяльне Зібрання в кількості членів, яку ухвалить само Зібрання, терміном на один рік.

85. Голову Парафіяльної Ради, його заступника й писаря також обирають Парафіяльні Зібрання. Розподіл обов'язків межи членами Парафіяльної Ради робить сама Парафіяльна Рада.

86. Виборчі переведення на членів Парафіяльних Рад, на підставі висновків Волосних Церковних Рад, затверджує Повітова Церковна Рада.

Г. Кошти й матеріальні засоби Української Церкви

87. Потрібні на утримання Божих Храмів, церковних працівників і організацій кошти й матеріальні засоби Українська Церква здобуває шляхом добровільних членських внесків, пожертв і т. і.

88. Кожна парафія робить на загальні церковні видатки Української Церкви добровільний членський внесок в розмірі по своєму бажанню.

89. В кожній парафії при відправах Божих служб збираються пожертви на видатки Української Православної Церкви. Крім того,

щороку в жовтні місяці церковно-господарчі комісії улаштовують в кожній парафіяльній церкві одноразову збірку пожертв натурою й грошми на поширення православної віри і на видатки церковно-освітні, обходячи для того членів церкви.

90. В Повітових і Волосних Церковних Радах для завідування церковним господарством і організацією постачання коштів на церковні потреби, обов'язково утворюються церковно-господарчі відділи, а при Парафіяльних Радах — церковно-господарчі комісії.

91. Церковно-господарчі парафіяльні комісії обираються на загальних Парафіяльних Зборах таким ладом, щоб від кожного кутка в цю комісію було обрано відповідних людей.

92. Щомісячні членські внески, а також пожертви і т. і., призначені на загально-церковні потреби, парафії передають безпосередньо ВПЦР, одержуючи від неї належні квитки, які обов'язково треба заявляти для реєстрації в церковно-господарчих відділах Волосних Церковних Рад, котрі щомісяця ж подають про це відомості Повітовим Церковним Радам.

93. В церковно-господарчих відділах Повітових і Волосних Церковних Рад ведуться особисті рахунки добровільних членських внесків парафії на загально-церковні і місцеві потреби і взагалі всіх пожертв, чи то грошми, чи то натурою, котрі надходять від парафії.

94. Порядок приймання для потреб церкви добровільних членських внесків, пожертв, витрат коштів і відчитності встановлюються інструкціями ВПЦР.

УХВАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО ЦЕРКОВНОГО СОБОРУ

по окремих питаннях життя Української Церкви

II. По доповідях і наказах з місць

Заслухавши накази й повідомлення представників парафіяльних церков України, Всеукраїнський Православний Церковний Собор констатує:

1. Що бажання української православної людности слухати слово Боже на рідній мові і замінити старий клерикально-монархичний церковний устрій на новий всенародно-соборноправний набуло великої сили і поширилось на всі місцевості України, але справа цілковитого оновлення церковного життя затримувалась відсутністю власної української ієрархії.

2. Прислужники царсько-панського патріяршого єпископату і самі ті єпископи, патріярші клевети на Вкраїні, вчиняють ворожі напади проти Української Христової Церкви, проти українського благовістя:

а) вони вживають неправдивих політичних доносів, наклепів, називаючи діячів Української Церкви перед темними людьми комуністами-большевиками, а перед органами державної влади — петлюрівцями;

б) вони підмовляють темних людей проти Христової Євангелії на українській мові; вони, як клевети первосвященників на Голгофі, глузують зі слова євангельського;

в) вони ширять наклепи, або що Українська Церква йде до папізму, або що вона йде до лютеранства.

3. Всеукраїнський Православний Церковний Собор зазначає, що причіплювання Українській Церкві політичних намірів є злосним наклепом, який має метою оборонити позиції старих зануючих верств у визискуванні меншого брата на Україні.

4. Всеукраїнський Православний Церковний Собор зазначає що причіплювання Українській Церкві обвинувачення в папізмі

або лютеранстві є злосним наклепом, який має метою затримати визволення вірних з рук князів тьми віку сього.

5. Всеукраїнський Православний Церковний Собор зазначає, що розходження межі декларативними заявами патріярших єпископів і самого патріярха зі справжньою роботою їх щодо українського благовістя свідчить, що заяви про визнання українського благовістя повні лицемірства і тих заяв треба берегтися: вони можуть лише приспати волю вірних до поширення Євангелії українською мовою.

6. Собор вітає всіх робітників слова євангельського на українській мові і особливо тих священнослужителів, що оддають самопожертвенно сили й життя своє ділу Христа на Україні.

III. Про Всеукраїнську Православну Церковну Раду і її діяння

1. Заслухавши доповіді про діяльність Всеукраїнської Православної Церковної Ради, Церковний Собор констатує: 1. що Всеукраїнська Православна Церковна Рада життя Христової Церкви поставило на кон боротьби за визволення Української Православної Церкви з-під кормиги призначених царатом духовних владик і за відбудування соборноправного устрою церковного на підвалинах приписів святих апостолів і в погодженні з духом нових часів; 2. що Всеукраїнська Православна Церковна Рада провадила свою роботу взагалі, і по скликанню Всеукраїнського Православного Церковного Собору зокрема, в надзвичайно тяжких умовах ворожнечі старорежимного духівництва й духовної влади з одного боку і релігійно-несвідомих народніх мас, розагітованих духівництвом з другого; 3. що в усій діяльності вона йшла в погодженні зі свідомим українським православним громадянством і звідси черпала свою силу.

А тому Собор визнає: 1. що вся діяльність Всеукраїнської Православної Церковної Ради цілком відповідала вимогам сучасного життя Церкви і всі її діяння, як в справі відносин до старорежимного єпископату, так і в справі проголошення автокефалії, соборноправности, переведення відправ Божих служб

на рідній мові і т.п., що прямувало до розвитку-закріплення цих церковно-визвольних здобутків, — були доцільними і єдино гідними живої Української Церкви. А тому Собор висловлює подяку Всеукраїнській Православній Церковній Раді і прохає її й надалі йти неухильно тим шляхом, на який вона стала.

IV. Українські церковні співи

Зазначаючи, що з відродженням Української Церкви і співи її мусять відродитися, зріднитися з народньою душею його піснею, стати живими співами; що композитори широкою рукою повинні черпати для своїх церковних творів матеріали зі старовинних українських розспівів, а також з народньо-релігійної (канти) і обрядової (колядки, весільні і інші) пісні, Всеукраїнський Православний Церковний Собор ухвалив: визнати необхідним, щоб Всеукраїнська Православна Церковна Рада при першій можливості:

1. для збагачення церковно-співочого матеріалу виконала:
 - а) обслідування всіх матеріалів по старовинному церковному співу, які переходять по церковних архівах,
 - б) організувала запис старовинних церковних співів від дяків, священників, старих співаків,
 - в) подбала про науково-художню обробку зібраного матеріалу, виробку на його ґрунті українського обиходу;
 - г) скористала для церковного вжитку кращі твори композиторів інших православних церков.
2. для організації церковно-співочої справи:
 - а) поставила підготовку диригентів та дяків на сталий ґрунт,
 - б) підтримувала серед православних членів церкви ідею загальних співів в церкві, яко співу, що спричинюється до підвищення та збагачення релігійних емоцій у віруючих,
 - в) подбала про організування в храмах загальних церковних співів.

V. Українське церковне мистецтво

1. Духівництво, Парафіяльні Ради і всі парафіяне повинні дбати, щоб не нищилась і не псувалась, а зберігалась предковічна церковна старовина українська: старі іконостаси, образи, облачення, утварі і інші старовинні речі, що належать церквам.

2. В разі потреби ремонту, або перебудови, або розібрання старовинних храмів, українські православні парафії повинні звертатись за дозволом до відповідних органів державної влади і до Академії Наук.

3. Бажаємо, щоб в українських парафіях будувались церкви, як муровані, так і дерев'яні, лише в предковичному українському стилі.

VI. Старовинні українські церковні обряди та звичаї

Визнати за необхідне, щоб Всеукраїнська Православна Церковна Рада організувала по всіх місцевостях України збірку матеріалів щодо старовинних обрядів та звичаїв Української Церкви, щоб зберегти їх від знищення і кращі з них завести до вжитку в українських парафіях.

VII. Народа в справі скликання Всесвітнього Церковного Собору

Визнати за необхідне, щоб Всеукраїнська Православна Церковна Рада негайно подбала про скликання в м. Києві на 22/9 травня 1922 року підготовчої наради з представників Автокефальних Православних Церков всесвіту для обговорення і вирішення питань в справі скликання в близькому майбутньому Всесвітнього Православного Церковного Собору.

VIII. Повернення сану священнослужителів

Собор ухвалює: тим священнослужителям, яких старий церковний уряд позбавив сану не за провини, а за порушення канонів, що втратили життєве значення (напр., про другий шлюб), в порозумінні з місцевим єпископом і Повітовою Церковною Радою, Всеукраїнська Православна Церковна Рада повертає право священнослужіння.

IX. Допомога голодним від Української Церкви

Собор ухвалив:

1. Утворити при Всеукраїнській Православній Церковній Раді комісію допомоги голодним.

2. Утворити на місцях при церковних радах постійні організації допомоги голодним з терміном діяльності на 7—8 місяців, власне до нового врожаю.

3. Закликати українські парафії взяти на своє утримання можливу кількість голодних дітей, як що в цьому виявиться потреба.

4. По всіх українських церквах встановити збирання грошових пожертв голодним.

5. Звернутись з відозвою від імени Всеукраїнського Православного Собору до української віруючої людности і закордонних братів-українців в Америці, власне в Канаді і на Далекому Сході, і прохати їх своїми пожертвами піти назустріч організації допомоги голодним.